

Szűcs Attila rajzainak világa az ismerősség és az ismeretlenség érzésének egyidejű megtapasztalásába veti szemlélőjét. Élőlények alakjait és/vagy portréit látjuk, férfiét, nőét, gyermekét, állatokét és alakzatokat: kört, négyzetet, csillagformát;

mindez az ismerősség érzését kelti bennünk. Ugyanakkor azt is láthatjuk, hogy ezek az ismerős alakok mégsem illeszkednek teljes egészében az ismerősségről alkotott fogalmaink és képzeteink

közé, hanem idegenség és otthontalanság lengi őket körül, és referenciáink, amely felé tudásunk kiterjeszthetné értelmezésüket vagy elhelyezésüket, egyszerűen nem működnek vagy hamis irányba visznek. A kontextus, az alakok körüli világ szintén alig jelölt, vagy teljesen hiányzik: mintha a figurák légüres térben lennének. Vagy egy olyan világban, ahol más törvények uralkodnak, mint azok, amelyeket ismerünk: a tükröződések nem azt és nem úgy tükröznek, ahogy azt megszoktuk: mintha fordítva tükröznének vagy egészen más képet hoznának létre a várt tükörkép helyén. Vagy mintha a gravitáció nem működne, vagy nemcsak lefelé vonzaná a tárgyakat vagy a lényeket: mintha a világunkban meg/ismert koordinátákat elvesztették volna, vagy legalábbis jó néhány fokkal elmozdították volna őket. Mindezzel együtt a rajzok szemlélője is az elveszettség értelmezési mezőjébe kerül. Téma- és stílusirónia? A legpontosabb rajzok, már-már közhelynek vélt témákról, amelyeket Szűcs Attila képei átalakítanak, de csak nagyon kis mértékben, éppen hogy árnyalatnyival; mégis ezek az apró bemozdítások mintha mindent megváltoztatnának: valóság-hűséget imitálnak, de el is bizonytalanítják, vagy még inkább visszavonják azt.

Most bemutatott rajzai két témára összpontosítanak: a portréra és a csoportképre. Portréin az arc, a kép és a maszk ambivalens és paradox viszonyának témájára kérdez rá. A tradicionálisan az eleven – még pontosabban az elevenesség megjelenítésére törekvő – arcábrázolás

Szűcs Attila rajzain egyenesen tagadásba kerül, és a maszk felé viszi el megrajzolt portréit: nemcsak a miatt, mert halotti maszkot is lerajzol (*A Szajna ismeretlen lánya*), hanem mert merevvé teszi, szinte kimerevíti az arcot. Ezt több bemozdítással éri el: a fej kissé lehajtott, így az arc legfontosabb, legélőbb része, a szem lefelé néz, és nem szembe a nézővel (ami szintén ellentmond a hagyományos portré szabályainak), vagy távolba meredő tekintetet rajzol meg, vagy eleve lehunytt szemet ábrázol, mintha az arc viselője nem is akarná (ill. nem is tudná) látni a világot. Mindez a maszk/szerűség

Máthé Andrea 93

VILÁGOK HATÁRAIN RIADT VADAK

Szűcs Attila rajzairól

irányába viszi el az emberi arcot, amely az elleplezést, az eltakarást implikálja a megmutatás eleven mimikája helyett. Ugyanakkor, ahogy Hans Belting megjegyzi, a maszk lehet „az eltávolítás és a közelhozás, az izgalmi állapot fokozásának eszköze is... amely meghaladja az emberi arc kifejezési

94 lehetőségeit, ...a maszkkal képtelenek vagyunk szemkontaktusra”¹

Ahol ember- vagy emberhez hasonló alakokat látunk rajzain, ott is kérdéseket tesz fel: honnan kerültek elő ezek az alakok? Hol vannak éppen most? És mit csinálnak? Arccal síkon fekvő férfialak mellett mintha virasztana valaki, aki emberszerű; altestét takaróval fedő fekvő nő – de mit fed a takaró? Kirakati bábuk felfordított lábbal otthagya a kirakat-nélküliségben; legelő juhcsorda képének képe (rajzának rajza), mintha kicsinyítve lenne egy legelő nélküli légüres térben, illetve maga a kép egy üres szobában. Ló oldalára hajló fiúalak napcsillag ível meseszerű árnyalatot kap. Miként lássuk azokat a pillanatok, amelyben ábrázolva vannak Szűcs Attila rajza-inak figurái? Mintha különböző világból bukkantak volna elő ezek az alakok. Mintha átjárást mutatnának különféle világok között. Mintha riadtságot, rettetetet, idegenség-érzetet sugallnának. De mielőtt misztikus értelmezés felé nyitnánk, látnunk kell mást is.

Szűcs Attila nagyon is jól ismeri a rajz sok évszázados hagyományt – a legnagyobbakét: Leonardo, Michelangelo, Dürer, Rembrandt, Velázquez rajzművészetét –, amelyet technikailag (is) magas szinten művel, és amely területen új lehetőségeket keres, illetve a tradíciót szembesíti a jelenlegi világ jelenségeivel: a divatarcokkal, a médiaarcokkal, a képregényi (azon belül akár a manga) jellegzetességeivel, jelrendszerével: mindezt úgy, hogy kérdőjelek közé is teszi, ugyanakkor – a hagyományhoz hűen – hangsúlyozza a rajz egyedi, „pièce unique” jellegét. A magát legelevenebbnek és legjelenlegibbnek mutatni akaró világ, valójában a távollevőség, a hiány, az elleplezés, a nem-szembe-nézés világa: nem in-presentia lét, sokkal inkább in-absentia jelenségek sora. „Az arc helyét az arte factum foglalja el.”²

„Hokusai, az ismert japán művész, aki rengeteg, megszámlálhatatlan mennyiségű rajzot hagyott maga után, és aki sok néven jelezte magát művein, így nyilatkozik rajzművészetéről:

Már hat éves koromban főszenevédelyem volt a tárgyak formáinak lerajzolgatása. Midőn elértem ötvenedik életéveimet, már végtelen sorát adtam ki a rajzoknak. De mindaz, amit hetvenéves koromig teremtettem, szóra sem érdemes. Hetvenhárom éves koromban kezdtem kissé megérteni az igazi természet, az állatok, a füvek, a fák, a madarak, a halak és a bogarak formáit. Következésképpen nyolcvan éves koromban még jobban fogok előre haladni. Kilencven éves koromban be fogok hatolhatni a dolgok misztériumába. Száz éves koromban bizonyára csodálatos tökéletességet érhetek el, s ha száztíz éves leszek, minden vonal, minden pont, ami csak a kezem alól kikerül, eleven lesz.”³

Mindezek játékosan ön-ironikus szavak egy nagyszerű rajz- és festőművésztől, aki valójában már pályájának elején is utolérhetetlen képeket készített. Szűcs Attila képi világa sajátos módon és egyedi úton halad a világ misztériumának megismerése és ábrázolása felé anélkül, hogy akár egy vonalnyi utalást is tenne erre a misztériumra: sőt, inkább 95 mintha kivonni akarna mindent rajzaiból, ami erre engedne következtetni. Mégis éppen ennek a lecsupaszításnak, megfosztottságnak, rajzi egyszerűségnek, puritánságnak az eredménye, hogy képein a nem látható is érzékelhetővé válik. Minden vonal, minden pont helyet talál: helyénvaló és a helyén van.

¹ Hans Belting: *Faces Az arc története*, Atlantiz, Budapest, 2018., Horváth Károly fordítása, 14-15. o.

² Hans Belting: i. m. 233. o.

³ Lyka Károly: A rajz in *Művészet*, 1903., Harmadik szám, 153-162. o.
http://www.mke.hu/lyka/026muveszet_02_rajz.htm (2019.01.11)
(Hokusai 89 éves korában hunyt el.)

Folyóiratunk a
NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM és az EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA
anyagi támogatásával jelenik meg.
Terjeszti a Budapesti, a Nemzeti és a Vidéki HIRKER RT.
és alternatív terjesztők

Szerkesztők

JÁSZ ATTILA – Csendes Toll (főszerkesztő)
PAPP MÁTÉ (költészet rovat: mahbija@gmail.com, zene online rovat)
REICHERT GÁBOR (kritika rovat: reichertgabor87@gmail.com)
SZÉNÁSI ZOLTÁN (főszerkesztő-helyettes, próza rovat: szenazol@gmail.com)

Lapterv és műszaki szerkesztés
SELLYEI TAMÁS OTTÓ

Munkatársak

BUCSI-KOVÁCS ANIKÓ
HEGEDŰS GYÖNGYI
MURÁNYI SÁNDOR OLIVÉR
PENCs ATTILA
RADNÓTI ÁDÁM
SZŰCS BALÁZS PÉTER

Tiszteletbeli munkatársak

BUJI FERENC
CSEKE ÁKOS
MONOSTORI IMRE
MUZSNAY ÁKOS
VASADI PÉTER

ÚJ FORRÁS

IRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT
ALAPÍTÓ A KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
JÓZSEF ATTILA MEGYEI KÖNYVTÁRA

Megjelenik évente tízszer

Alapítva ezerkilencszázhatvankilencben
Alapító főszerkesztő: PAYER ISTVÁN

Szerkesztőség: 2836 Baj-Szőlőhegy 2722/4

E-mail: jasz.attila@ujforras.hu. Interneten olvasható: www.ujforras.hu

Előfizethető az Új Forrás szerkesztőségi címen. Előfizetési díj egy évre 5000 Ft.

ISSN 0133-5332

Kiadja a József Attila Megyei Könyvtár. A kiadásért felel: Új Forrás Kiadó Nonprofit Kft.

Készült a Sollers Kft. nyomdájában Tatán.